

Araştırma Makalesi / (Research Paper)

SÖZLÜK TARİFLERİ ÜZERİNE İNCELEME: “BİR” KELİMESİ ÖRNEĞİ¹

Furkan Kadir Topçu¹ ve Mustafa S. Kaçalın²

¹ Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Bartın
Elmek: ftopcu@bartin.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7198-5589

² İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul
Elmek: mskacalin@29mayis.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9959-3306

Özet

Kelimelerin kaydedilmesi, açıklanması, tarif edilmesi, anlaşılır hâle getirilmesi sözlükler vasıtasıyla yapılır. Dilde mühim bir yere sahip olan sözlüklerin meydana getirilmesi temel dil çalışmalarındandır. Sözlük biliminin mühim konularından biri, kelimelerin nasıl tarif edileceği konusudur. Tarif türleri, tarifte neyin tarif edildiği ile ilgilidir. Tarif yöntemleri ise tarifte yapılmaya çalışılan, yani tarifi maksadının gerçekleştirilebilmesi için hangi yöntemin benimseneceğini ifade eder. Bu çalışmanın maksadı; *TDK Türkçe Sözlük*’teki tarif problemlerini tespit edip “bir” kelimesini incelemektir. Çalışmanın maksadı doğrultusunda şu hedefler belirlenmiştir: 1. *Türkçe Sözlük*’teki tarif problemlerini belirlemek, 2. “Bir” kelimesini incelemek ve tarifini yapmak. Bu çalışmanın araştırma sorusu; “*Türkçe Sözlük*’teki tarif problemleri nelerdir; “bir” kelimesinin tarifi nasıl yapılabilir?” şeklinde belirlenmiştir. Çalışma nitel araştırma deseninde gerçekleştirilmiştir. *TDK Türkçe Sözlük* taranarak tespitler yapılmış, yapılan tespitler listelenmiştir. Çalışmada “bir” kelimesinin temel anlamından hareketle karşılaştırmalı bir inceleme yapılmıştır. Yapılan araştırmada “bir” kelimesinin sayıların ilki, en küçüğü gibi anlamlara geldiği görülmektedir. Gündelik kullanımda ise sıklıkla “tek”in yerine kullanılmaktadır. Birbirlerinin yerine kullanılmakla birlikte incelenen örneklerde görüldüğü üzere anlam farkları mevcuttur. “Bir” kelimesi sayıların ilkini ifade etmekle birlikte sonrasındaki sayıları da ifade etmektedir. Dolayısıyla “bir”in varlığı beraberinde çokluğu getirir. “Tek” kelimesinde ise böyle bir durum yoktur. Aksine yalnız bir varlığı ifade etmektedir. Buradan hareketle “bir” kelimesi için bir tarif teklif edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sayı İsimleri, Bir, Tarif, *Türkçe Sözlük*.

STUDY on DICTIONARY DEFINITIONS: EXAMPLE of THE WORD “ONE”

Abstract

The recording, explanation, description and comprehension of words are done through dictionaries. The creation of dictionaries, which have an important place in the language, is one of the basic language studies. One of the most important issues of lexicography is how to describe words. The purpose of this study is to determine the description problems in the Turkish Dictionary and examine the word “bir”. The following objectives have been determined in line with the purpose of the study: 1. To determine the description problems in the Turkish Dictionary, 2. To examine the word “bir” and make its definition. The research question of this study is; “What are the description problems in the Turkish Dictionary; How can the word “bir” be defined?” The study was carried out in a qualitative research design. Determinations were made by scanning the Turkish Dictionary, and the determinations made were listed. In the study, a comparative analysis was made based on the basic meaning of the word "one". In the research conducted, it is seen that the word “bir” means the first and smallest of numbers. In daily use, it is often used instead of “tek”. Although they are used interchangeably, as seen in the examples examined, there are differences in meaning. The word “one” expresses the first of the numbers, but also the numbers that follow. Therefore, the existence of “one” brings with it multiplicity. However, there is no such situation in the word “one”. On the contrary, it expresses only one existence. Based on this, a definition for the word “one” has been proposed.

Keywords: Number Names, One, Definition, *Turkish Dictionary*.

¹ Bu makale, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı “Türkçe Sözlüğe Misallerle Tarif Teklifleri” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

İnsanların temel anlaşma yolu dildir. Bu temeli meydana getiren kelimelerin kaydedilmesi, açıklanması, tarif edilmesi, anlaşılır hâle getirilmesi sözlükler vasıtasıyla yapılır. Dilde mühim bir yere sahip olan sözlüklerin meydana getirilmesi temel dil çalışmalarındandır. Topaloğlu ve Kaçalın (2009: 403) sözlüğü “bir dilin ya da bir dilin bir bölümünün genel olarak veya belirli bir zamanda kullanılan kelime ve deyimlerini umumiyetle alfabe sırasına, bazen de kavram alanlarına göre ele alıp aynı dille tanımlarını yapan, örnek vererek açıklayan veya başka bir dildeki karşılıklarını yazan kitap” şeklinde tarif etmiştir. Bununla birlikte sözlük, bir dilin kelimelerinin tarifi, anlamdaşı, yakın anlamlısı veya başka dildeki karşılıklarıyla eşleştirildiği listedir (Kaçalın, 2022). Sözlüğün tarihi ise uzun bir geçmişe dayanır. Bu geçmiş, milattan önce Sümer ve Akatlılar zamanında kil tablet dönemi, kâğıt ve papirüsün icadıyla el yazması dönemi, matbaanın icadıyla basılı sözlükler dönemi ve dijitalleşmeyle birlikte elektronik sözlük dönemleri şeklinde dört bölüme ayrılabilir (Kahraman 2020: 771).

Sözlüklerin dil öğretimindeki önemi, sadece tarihsel gelişimleriyle değil, aynı zamanda bireylerin dil becerilerini destekleme işlevleriyle de dikkat çekmektedir. Sözlük kullanma alışkanlığı ve becerisi Türkçe öğretmenliği programının temel hedeflerinden biridir. Türkçe ders kitapları da Türkçe öğretim programı esas alınarak hazırlanmaktadır. Türkçe ders kitaplarında kelimelerin anlamları için bakılması gereken sözlük, *TDK Türkçe Sözlük* olarak belirtilmektedir (MEB, Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı, 2019, s. 19, 59, 88...). Bu sebeple araştırmada incelemek için *TDK Türkçe Sözlük* seçilmiştir. Jackson’a göre (2016: 120) sözlüğe başvurmak iki sebebe bağlanmaktadır: Biri kelimenin manasını keşfetmek ve ikincisi kelimenin yazılışını kontrol etmektir. Bu çalışmada birinci sebebe odaklanılmıştır.

Sözlüklerin etkili kullanılabilmesi, yalnızca kelime anlamlarının sunulmasıyla değil, bu anlamların nasıl sunulduğuyla da yakından ilişkilidir. Kaçalın’e göre (2022), sözlük hazırlanırken dikkat edilmesi gerekenlerden ve bir sözlük maddesinin hususiyetlerinden biri de tariftir. Sözlükte tarifler, bir kelimenin manası için müracaat eden kişinin ayrıca başka kaynaklara bakmasına gerek bırakmayacak şekilde açık ve belirgin olur. Kelimeler tarif edilirken mana sıralamasına dikkat edilir; sıralama günlük dilde kullanılan ilk manadan sonraki manalara doğru yapılır. Bu hususa mantık ilminden faydalanmak yerinde olacaktır. Mantık, doğru düşünme yoludur. Mantık ilkeleri ile hazırlanan bir sözlük doğru

düşünmeyi beraberinde getireceğinden öğrencilerin akademik başarısına olumlu yönde katkı sağlayacaktır.

Sözlüklerde tanım hazırlamak, yalnızca teknik bir düzenleme değil; aynı zamanda dilsel, kavramsal ve pedagojik açıdan birçok güçlüğü beraberinde getiren karmaşık bir süreçtir. Yevgenyeva (1963: 8; akt. Dohman 2021: 256), “*Açıklamalı Sözlüklerde Tanımlama*” (Определения в толковых словарях) adlı makalesinde kelimelerin anlamlarının tanımlanmasında çeşitli problemlerin mevcudiyetini belirtmekte birlikte bu sorunlardan bazılarını birkaç madde altında toplamaktadır. Bunlar:

1. Sözlüklerde özel kelimelerin ve terimlerin tanımlanması,
2. Anlamca yakın sözcüklerin anlamlarının incelenmesi,
3. Sözcüklerin anlamlarının eş anlamlı sözcükler yardımıyla açıklanması,
4. Standart tanımlamaların yapılması,
5. Tematik ve türemiş sözcük gruplarının açıklanması sorunlarıdır.

Sözlük tanımlamalarındaki sorunlar yalnızca teorik düzeyde kalmamakta, Türkiye Türkçesi sözlükçülüğünde de somut biçimde görülmektedir. Türkiye Türkçesi söz varlığını yetkin bir biçimde değerlendirememek ve sürekli olarak sözlükteki madde başlarının niceliği üzerinde yoğunlaşmak, sözlük hazırlayıcılarının “yöntem” konusuna yeterince eğilmelerini engellemiş; *Türkçe Sözlük*, içindeki birçok değerlendirme ve örneklendirme hatası yüzünden işlevselliğini yitirmiştir. Oysaki sözlüklerde “tanımlayıcı, açıklayıcı, doğrulayıcı, önerici, örneklendirici” yönlerin ağırlıkta olması gerekir. (Usta, 2006: 226). İlhan (2009: 536) sözlük hazırlanırken uyulması gereken ilkeler arasında “Madde başı olan kelimelerin anlamları doğru olarak verilmeli, madde başı olan kelimelerin öncelikle asıl anlamı tespit edilerek verilmeli, daha sonra kelimelerin yan anlamları sıralanmalıdır.” ifadesine yer vermiştir. Yurtbaşı (2015), Türk sözlükçülüğündeki aksaklıkları ifade ederken tanımlar açısından çeşitli maddeler belirlemiştir. Bu maddeler; tutarsızlık, belirsizlik, madde başında kullanılan noktalama, eş anlamlıların durumu, karşıt anlamlıların durumu gibi aksaklıklardır. Öztokat’a (1979: 67) göre; tanım çoğu kez sözcüklerin çok anlamlı oluşu sebebiyle birkaç bölümden oluşmaktadır. Eş anlamlı ve zıt anlamlı sözcükler tanımlarda yer almasına

karşın çoğu kez eş anlamlılık ya da karşıt anlamlılık yalnız belirli bağlamlarda geçerli olan olgulardır.

Sözlüklerdeki tanım yapısına ilişkin karşılaştırmalı çalışmalar, farklı dillerdeki sözlüklerin benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymak açısından önemli veriler sunmaktadır. Kumanlı (2021a) ve Kumanlı (2021b) çalışmasında İngilizce ve *Türkçe Sözlük*'lerdeki tanım görünümünü incelemiştir. Güven (2012) ise sözlükbirim ve tanım bağlamında *Türkçe* ve İngilizce sözlükleri incelemiştir. Basatemur (2013) ise çalışmasında tanım ve sözlükbirim bağlamında *Türkçe Sözlük*'leri karşılaştırarak sözlükbirim ve tanım bağlamında *Türkçe Sözlükleri* incelemiştir.

Sözlük hazırlamada önemli unsurlardan biri de hedef kitledir. Sayan (2005) okul sözlüklerindeki tanımları inceleyerek teklifler getirmiştir. Gökter Gençer (2018) ise tanım kavramını tek başına ele alarak tanım yapma yolları, tanımların türleri, sözlük hazırlama konuları üzerinde durmuştur. Altıntop (2019), sözlükbirimlerin tanımlanmasını ilköğretim *Türkçe Sözlük*'leri açısından ele almıştır. Kumanlı (2021c) çalışmasında 'hlk' etiketli kelimeler üzerinden tarifleri incelemiştir. Girişen (2019) tanım sorunları üzerine eğilmiş ve dil bilgisi terimlerinin tanımlarını incelemiştir. Teftazani'nin tarif teorisini inceleyen Taç (2019) tarifte yapılması gerekenler, tarifte kaçınılması gerekenler, tam bir tarif gibi konulara eğilmiştir. Bazı yabancı kaynaklar "tarif" başlığına doğrudan bir bölüm ayırarak tarif için yapılması gerekenler, tarifte kaçınılması gerekenler, mantık doğrultusunda tarif yapma yollarına değinmektedir (Jackson 2022; Baader 2003; Sager 1984; Fuertes-Olivera 2018).

Bu çalışmanın amacı; *Türkçe Sözlük*'teki tarif problemlerini tespit edip "bir" kelimesini incelemektir. Çalışmanın amacı doğrultusunda şu hedefler belirlenmiştir:

1. *Türkçe Sözlük*'teki tarif problemlerini belirlemek,
2. "Bir" kelimesini incelemek ve tarifini yapmak.

Bu çalışmanın araştırma sorusu; "*Türkçe Sözlük*'teki tarif problemleri nelerdir; "bir" kelimesinin tarifi nasıl yapılabilir?" şeklinde belirlenmiştir.

2. Yöntem

Bu çalışmada TDK *Türkçe Sözlük*'teki tarif problemlerini tespit edip "bir" kelimesini incelemek hedeflenmektedir. Çalışma nitel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. "Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin

uygulandığı; algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde tespit edilmesine yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır" (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41).

Türkçe Sözlük taranarak çeşitli tespitlerde bulunulmuş ve bu tespitler listelenmiştir. Tespitler doğrultusunda "bir" kelimesi üzerinde çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman analizi, (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 219) araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılabilecek bir bilgi toplama yöntemidir.

3. Bulgular ve Tartışma

Çalışmanın bu bölümünde *Türkçe Sözlük*'teki tariflerle ilgili çeşitli tespitlerde bulunulmuş, ardından birer örnek verilmiştir. Bunun ardından çalışmanın esas konusunu meydana getiren sayı isimlerine değinilmiştir.

Türkçe Sözlük Üzerine Bazı Tespitler (TDK Türkçe Sözlük)

1. Tarif yerine tek kelimelik karşılık verilmesi.

Bazı madde başlarında tarif yerine yalnızca eş anlamlı bir kelimenin verilmesi, tarif vazifesinin zayıflamasına yol açmaktadır.

kavil <, -vli *a.* < Ar. kavil esk. 1. Söz: "Babamın kavline göre bu adam bütün Manisa halkını iki büyük afetten kurtarmış." -Y. K. Karaosmanoğlu. 2. Sözleşme, anlaşma: Kavlimiz böyle mi idi? "Ey güzel seninle bir kavledeyim / Bu kavlin üstüne dönmemesine" -Halk türküsü. kavil kesmek sözleşmek: "Dostumla da kavil kestim / Yalan çıktı ona küstüm" -Halk türküsü.

Sözlükte yer alan bu tarifte "kavil" kelimesinin anlamı yalnızca "söz" ile açıklanmakta, ancak kullanım bağlamları ve anlam incelikleri ihmal edilmektedir.

2. Anlaşılmayan tarifler.

Bazı maddelerde tarifler yüzeyseldir ya da yeterince açıklayıcı değildir.

kenarlık <, -ği *a.* Kenar bölümünü oluşturan şey: Balkon kenarlığı. Tablo kenarlığı.

3. Farklı olduğu hâlde birbirine gönderen maddebaşları.

Farklı anlamlara sahip kelimelerin aynı tarif kümesine dâhil edilmesi kafa karışıklığına sebep olabilmektedir.

kızıl < a. 1. Parlak kırmızı renk. 2. sf. Bu renkte olan: "Sular sarardı... Yüzün perde perde solmakta / Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta" -A. Haşim. 3. sf. mec. Aşırı derecede olan: "Softalar arasında kızıl bir kavga kopmuştu." -F. R. Atay. 4. mec. Komünist. 5. tıp Genellikle küçük yaşlarda görülen, bulaşıcı, yüksek ateşli, kırmızı renkte geniş lekeler döktüren, kuluçka dönemi üç dört gün süren tehlikeli hastalık.

4. Yakın anlamlı bir kelimeyle tarif.

Bu tarifte dört kelime ardı ardına verilmiştir; ancak her birinin hangi bağlamlarda farklılaştığına ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Bu kelimelerin her biri farklı yapılarda, farklı anlamlarda kullanılıyor olabilir.

kere < a. < Ar. karra Kez, yol, defa, sefer: "Bir kere düştün mü ne arayan olur ne soran!" -B. Felek.

5. Kuralı, standardı olmayan tarifler.

kör faregiller < ç. a. hay. b. Kemiriciler sınıfına giren, gözleri küçük bir deri ile örtülü, kuyruksuz, örnek hayvanı kör fare olan bir familya.

köstebekgiller < ç. a. hay. b. Omurgalı hayvanlardan, memeliler sınıfının böcekçiller takımına giren bir familya.

İlk örnekte yalnızca "örnek hayvan" ifadesiyle açıklama yapılırken, ikinci örnekte bilimsel sınıflandırma düzenli şekilde verilmiştir. Bu tür yapı farklılıkları, sözlüğün sistematliğini zedelemektedir.

6. Tarifte başka bir bilinmeyen kelimenin bulunması

kösele taşı < a. 1. min. Mermerleri parlatmakta kullanılan kefe taşı. 2. Kunduracıların, üstünde kösele dövdükleri taş. 3. Avadanlıkların ağızlarındaki pürüzleri düzeltmek ve inceltmek için kullanılan bir taş türü.

Tarifin içinde yer alan "kefe taşı" kelimesi, sözlük kullanıcısı tarafından bilinmiyorsa, tarif maksadına ulaşamayacaktır.

"Bir" Üzerine İnceleme

TDK *Türkçe Sözlük*'te kelimelerin tarifi üzerine yapılan tespitlerin ardından bu bölümde çalışmanın ana konusu olan "bir" kavramıyla ilgili bilgiler verilecektir. İlk olarak *Türkçe Sözlük*'te yer alan sayı isimlerinin tariflerini incelemek yerinde olacaktır.

bir < a. Sayıların ilki; yek. (TDK *Türkçe Sözlük* 1, 538b)

on < a. Dokuzdan sonra gelen sayının adı. (TDK *Türkçe Sözlük* 2, 2537b)

yirmi < a. On dokuzdan sonra gelen sayının adı. (TDK *Türkçe Sözlük* 2, 2629b)

Sayı isimleri incelendiğinde *Türkçe Sözlük*'te önceki sayıyla bağlantı kurularak yapılan tariflerle karşılaşılmaktadır. Sayıların her biri için tarif yapmak mümkün olmasa da ilk sayı olması münasebetiyle "bir" sayısının tarifinin yapılması lüzumlu görülmüştür. Zira, sayıların ve dolayısıyla varlıkların sonsuz dizisi "bir"den çıkar. Eğer sayı eşyanın özü ise, sayının özü de "bir"dir" (Weber, 1998: 25). Platon, ideal sayıların varlığının 10'a kadar olduğunu ileri sürmüştür (Peters, 2004: 49). Bu durum çalışmanın temel hareket noktasıyla da ilişkilidir. "Bir" kavramıyla ilgili olabilecek "arkhe" kavramı, başlangıç, hareket noktası olarak ifade edilmiştir (Peters, 2004: 51). Yunanca "bir" ya da "bir" manasına gelen "hen" kavramı, her şeyin ondan varlığa geldiği, öncesiz sonrasız, değişmez gerçekliği ifade etmektedir. Pythagorasçılar sayıların başlangıç noktası, ilk sayı olarak "hen"i arkhe kabul etmişlerdir (Güçlü, ve ark., 2008: 664). Bunun haricinde birçok sözlükte farklı "bir" tariflerine ulaşmak mümkündür. Bu tariflere sırayla yer verilmiştir.

töpite: başlamak için alınan (Zuni kabilesinde) (Bentley, 2011:17).

bir: bir, birim (Naskali ve Duranlı, 1999: 41).

bir: sayı sıfatlarının iki (Püsküllüoğlu, 2012: 76).

bir: sayıların en küçüğü ve ilki (Sami, 1985: 127).

bir: ilk sayı (Doğan, 2008: 167).

bir: bir sayısı, bir rakamı (Tietze, 2019: 720).

bir: sayının en küçüğü ve ilki (Kestelli, 2011: 50).

as: bir, tek başına, nadir, eşsiz, yalnız, ancak (Aydın, 2013: 87).

dil: özellikle, bilhassa, tek başına, bir, yalnız (Aydın, 2013: 149).

Tarifler incelendiğinde, "bir"ın ilk sayı ve en küçük sayı olması açısından tarif edildiği söylenebilir. Bununla birlikte kelimenin bir hareket noktası olması da dikkate alınmalıdır. Bu durumu anlamak için misaller üzerinden kelime incelenmelidir. İnsanların zaman zaman "bir"ın yerine kullandığı "tek" ifadesi dikkate değerdir.

“Bir” ve “tek” kelimelerini ayrı ayrı ele aldığımızda birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, örnekler üzerinden bakıldığında ise farklı kullanımlar göze çarpmaktadır.

- ✓ **birleştirme** bir araya getirme, bütünleştirme,
- ✓ **tekleştirme** yalnızlaştırma,
- ✓ **bir yağmur yağdı ki** kuvvetlendirme,
- ✓ **hırsızın biri** belirli,
- ✓ **hırsızın teki** belirsiz,
- ✓ **bir tek** yalnızlığı ifade etmek, sadece,
- ✓ **tek bir** esas olan sayıyı ifade etmek

4. Sonuç

Sözlükler ve gündelik hayattan kullanımlar incelendiğinde “bir” kelimesinin sayıların ilki, en küçüğü gibi anlamlara geldiği görülmektedir. Çalışma kapsamında, sözlüklerdeki tarif yapıları ve “bir” kelimesinin anlam çeşitliliği üzerine yapılan incelemeler sonucunda, “bir” kelimesinin sadece sayıların ilki ve en küçüğü anlamında değil; aynı zamanda varlığın başlangıcını ve çoğulluğun ilk adımını temsil ettiği anlaşılmıştır. Gündelik kullanımlarda sıklıkla “tek” kelimesiyle eşanlamlı gibi kullanılan “bir”in, aslında işlevsel ve anlamsal farklılıklar içerdiği gözlemlenmiştir. “Bir” kelimesi, devamında gelen diğer sayıları (iki, üç, dört...) ima eden, yani çokluğun habercisi olan bir başlangıç ifadesidir. Oysa “tek” kelimesi, ardıllık özelliği taşımayan, yalnızlık ve yalıtılmışlık vurgusu taşıyan bir kavramdır. Birbirlerinin yerine kullanılmakla birlikte incelenen örneklerde görüldüğü üzere anlam farkları mevcuttur. “Bir” kelimesi sayıların ilkini ifade etmekle birlikte devamındaki çokluğu da ifade etmektedir. Dolayısıyla “bir”in varlığı beraberinde çokluğu getirir. “Tek” kelimesinde ise böyle bir durum yoktur. Aksine yalnız bir varlığı ifade etmektedir. Ardından iki, üç, dördün gelmesi beklenmez. Bu anlam farklılığına rağmen sözlüklerde bu iki sözcüğün yeterince ayrıştırılmadan tarif edildiği ya da birbirinin yerine önerildiği görülmektedir. Bu durum, kullanıcıların kelimenin bağlam anlamını kavramasını zorlaştırabilir. Dolayısıyla *Türkçe Sözlük*’te “bir” kelimesinin tanımı yalnızca sıralama esasına göre değil, aynı zamanda anlam vazifelerine göre de yeniden yapılandırılmalıdır. Buradan hareketle “bir” kelimesi için şöyle bir tarif yapılabilir.

bir < a. Başlangıcı ve devamlılığı ifade eden ilk sayı.

Kaynaklar

- Akaslan, Talat : Bir Belirteni Üzerine Gözlemler, *Dil Dergisi*, Ankara 1999 (Aralık), 86. Sayı 5-19. Ss
- Altayca-Türkçe Sözlük : N. A. Baskakov ile T. M., 1999. Toşçakova’nın Oyrotsko-Russkiy Slovar’ından Genişletilmiş. Türk Dil Kurumu, 41 s., Ankara..
- Altıntop, M., 2019. Sözlükbirimlerin Tanımlanması Açısından İlköğretim Türkçe Sözlükleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Feyza Tokat, 228 Sayfa, Pamukkale.
- Aydın, N., 2013. *Büyük Sözlük*. Türk Dil Kurumu, ISBN: 978-975-16-2609-7, 87-149 Sayfa, Ankara.
- Baader, F., 2003. *The Description Logic Handbook*. Cambridge University Press, ISBN: 9780511711787, 47-104 Pages, New York
- Basatemur, A., 2013. Sözlükbirimlerin Tanımlanması Bağlamında Türkçe Sözlüklerin Karşılaştırılması. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Erdoğan Boz, 280 Sayfa, Eskişehir.
- Bentley, P. J., 2011. *Sayılar Kitabı*. NTV Yayınları, 17 Sayfa, İstanbul.
- Doğan, M., 2008. *Büyük Türkçe Sözlük*. Gerçek Hayat, ISBN: 9786054653249, 167 Sayfa, İstanbul.
- Dohman, Ü., 2021. Rus Sözlükbilimi: Kuramlar ve Uygulamalar. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Danışman: Zeynep Bağlan Özer, 502 Sayfa, Ankara.
- Fuertes-Olivera, P. A., 2018. *The Routledge Handbook of Lexicography*. Routledge Press, ISBN: 9781032096261, 838 Pages, London.
- Girişen, N., 2019. Terminolojide Tanım Tipolojisi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Danışman: Erdoğan Boz, 315 Sayfa, Eskişehir.
- Gökter Gençer, B. 2018. Türkçe Sözlük’teki Analitik Tanımlar Üzerine: Doğal Tür Sözcükleri. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi 23(1). 28-44. e-ISSN: 2602-4934.

- Güçlü, A., Uzun, E., Uzun, S., 2008. *Felsefe Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları, ISBN: 9789757298458, 664 Sayfa, Ankara.
- Güven, H. Y., 2012. Sözlükbirimlerin Tanımlanması Bağlamında Türkçe ve İngilizce Sözlüklerin Karşılaştırılması, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Dilek Ataizi, 279 Sayfa, Eskişehir.
- İlhan, N., 2009. Sözlük hazırlama ilkeleri, çeşitleri ve özellikleri. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4 (4): 534-554.
- Jackson, H., 2016. *Sözlükbilime Giriş*. Çeviren: Mehmet Gürlek, Ellen Patat, Kesit Yayınları, ISBN: 9786059100984, 280 Sayfa, İstanbul.
- Jackson, H., 2022. *The Bloomsbury Handbook of Lexicography*. Bloomsbury Academic, ISBN: 9781350181717, 512 Pages, London.
- Kaçalin, M., 2022. “Sözlük” Türk Maarif Ansiklopedisi. (Erişim Tarihi: 11.06.2025 <https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/sozluk>)
- Kahraman, M., 2020. Sözlükbilimde etiketleme ve dilbilgisel terimlerin etiketlenmesi sorunu. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 12 (3): 770-785.
- Kestelli, R. N., 1881-1937. *Resimli Türkçe Kamus*. Türk Dil Kurumu, 50 Sayfa, Ankara.
- Kumanlı, M. S., 2021a. Türkçe Sözlük’te İngilizceden alıntı sözlükbirimlerin tanım görünümleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24): 158-173.
- Kumanlı, M. S., 2021b. TDK Türkçe Sözlük’te “Hlk” Etiketli Sözcüklerin Tanımlama Ölçütleri. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, Danışman: Şükrü Haluk Akalın, 448 Sayfa, Ankara.
- Kumanlı, M. S., 2021c. TDK Türkçe Sözlük’te “Hlk” etiketli sözcüklerin tanımlama ölçütleri. *Gazî Türkiyat*, 29: 203-221.
- Millî Eğitim Bakanlığı, 2019. *Türkçe Dersi Öğretim Programı* (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar). MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü Yayını.
- Öztokat, E., 1979. Sözlük üstüne gözlemler. *Dilbilim*, (4): 65-69.
- Peters, F. E., 2004. *Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü*. Batrak Matbaacılık, ISBN: 9789759218263, 455 Sayfa, İstanbul.
- Püsküllüoğlu, A., 2012. *Çağdaş Türkçe Sözlük*. Arkadaş Yayınları, ISBN: 9789755090771, 570 Sayfa, Ankara.
- Sager, S. J., 1984. *Essays on Definition*. John Benjamin Publishing, ISBN: 9789027298621, 265 Pages, Amsterdam.
- Sami, Ş., 1985. *Temel Türkçe Sözlük*. Tercüman Yayınları, İstanbul.
- Sayan, P., 2005. 11-14 Yaş İçin Hazırlanan Okul Sözlüklerinde Tanımlar Üzerine Bir Araştırma. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Mustafa S. Kaçalin, 401 Sayfa, İstanbul.
- Taç, A. Ş., 2019. Teftazani’nin Tarif Teorisi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Atilla Arkan, 79 Sayfa, Sakarya.
- Tietze, A., 2002. *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati Birinci Cilt A-E*. Simurg Yayınevi, ISBN: 9757172561, 56 Sayfa, İstanbul.
- Topaloğlu, A., Kaçalin, M. S., 2009. “Sözlük”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37. cilt. s. 398-414. İstanbul.
- Türkçe Sözlük*. 2 c. Türk Dil Kurumu, 2023.
- Usta, H. İ., 2006. Türkçe Sözlük Hazırlamada Yöntem Sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(1), 223-242.
- Yıldırım, A., Şimşek, H., 2018. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, ISBN: 9789750269820, 448 Sayfa, Ankara.
- Yurtbaşı, M., 2015. Türk Sözlükçülüğündeki aksaklıklar ve bu alanda atılabilecek adımlar. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 8(15): 67-89.
- Yükseler, Ömer – Hitay, Nazlı, Bir ‘One’, *Studies in Turkish Linguistics*, İstanbul 2003, 165-172. ss.
- Weber, A., 1998. *Felsefe Tarihi*. Sosyal Yayınlar, 452 sayfa, İstanbul.